

DE TOEGANKELIJKHEID VAN DE OPENBARE RUIMTE IN DE WINKELKERN VAN WOLVEGA.

EEN ONDERZOEK VAN KRACHTIG SOCIAAL GROEN (KSG)
OKTOBER 2021 - MARLENE POSTMA

inhoud

blz

- 2 1. Inleiding
- 2 2. Het onderzoek
- 3 A. Een peiling middels een enquête onder winkelend publiek
- 3 De vraag over de barrières
- 3 De vraag over de winkelkern
- 3 De vraag over de toegankelijkheid van het centrum
- 4 De vraag over een openbaar toilet
- 4 De vraag over andere wensen
- 4 B. Onderzoek winkelcentrum en openbare gebouwen
- 5 Onderzoek op locatie
- 5 Bereikbaarheid in het algemeen
- 5 Het winkelgebied van Wolvega
- 6 Toegankelijkheid gehandicaptenparkeerplaatsen
- 6 Toegankelijkheid winkels
- 7 Wat blijkt uit de enquête en het onderzoek ?
- 8 Onze gemeente heeft geen openbaar toilet
- 9 Routes en loopoppervlak
- 10 Toegankelijkheid openbare gebouwen
- 11 Iedereen moet dezelfde kansen hebben
- 13 Conclusies

INLEIDING

In Nederland hebben 2.000.000 - twee miljoen! - mensen in de leeftijd van 0-70 jaar en ouder een beperking of chronische aandoening. Naar schatting bevinden zich onder deze groep 375.000 kinderen en jongeren

Vijf jaar geleden ratificeerde Nederland het **VN-Verdrag Handicap**, dat mensen met een beperking of chronische aandoening recht geeft op gelijke behandeling en gelijkwaardig meedoen.

Nederland verplichtte zich daarmee tot beleid en maatregelen die bijdragen aan gelijkheid, toegankelijkheid en zelfstandigheid voor mensen met een handicap of chronische aandoening, dat wil zeggen dat dit beleid en deze maatregelen *doeltreffend* moeten zijn voor deze groepen mensen. De pijlers van het VN-Verdrag hebben betrekking op de domeinen wonen, onderwijs, werk, vrije tijd, relatie en toegankelijkheid.

Bij **toegankelijkheid** geldt dat van gebouwen tot aan het verkrijgen van informatie.

Uit een onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) komt naar voren dat van gelijkwaardige toegang tot het publieke leven in onze gemeente nog geen sprake is: op de lijst van inclusieve gemeenten komt Weststellingwerf nog steeds niet voor. Gelijkwaardige participatie gaat niet alleen over ergens kunnen komen, maar ook de *moeite* die dit kost en de *ervaring op de plek zelf*.

Een toegankelijke openbare ruimte is een openbare ruimte die door iedereen te bereiken en te gebruiken is. Het is van groot belang dat de openbare ruimte voor iedereen toegankelijk is. Het zorgt ervoor dat de voorzieningen die in en aan de openbare ruimte liggen, bereikt en gebruikt kunnen worden. Alleen dan is er sprake van een optimaal functionerende ruimte. Voor mensen met een functiebeperking betekent een toegankelijke openbare ruimte ook dat ze (langer) zelfstandig kunnen functioneren. Dat geldt zeker óók voor de 65+ populatie, die naarmate de leeftijd toeneemt, met meer functiebeperkingen te maken krijgt, maar wel langer thuis moet blijven wonen.

In de praktijk blijkt dat de openbare ruimte ook in onze gemeente voor een grote groep mensen vaak slecht toegankelijk of zelfs helemaal *ontoegankelijk* is, waardoor deze mensen fors in hun bewegingsvrijheid worden beperkt. Als mensen met een lichamelijke beperking beperkt zijn in hun mogelijkheden, komt dit dus niet in de eerste plaats door hun beperking zelf, maar vooral doordat de samenleving hindernissen opwerpt die hen uitsluiten.

2. HET ONDERZOEK

Het onderzoek, dat met tussenpozen van 2019 tot heden in Wolvega plaatsvond, is uitgevoerd door leden van KSG. Het bestaat uit:

- A. Een peiling onder winkelend publiek te Wolvega en verschillende belangenorganisaties over de toegankelijkheid van het winkelcentrum, middels een enquête;
- B. Een onderzoek op locatie in het winkelcentrum, met inbegrip van openbare gebouwen.

A. Een peiling middels een enquête onder winkelend publiek te Wolvega en verschillende belangenorganisaties over de toegankelijkheid van het winkelcentrum.

Wij hebben als KSG in september 2019 en in juni 2020 (ondanks corona) een gerichte enquête gehouden onder het winkelend publiek.

Wij spraken met winkelend publiek en voorbijgangers tussen de 22 en 68 jaar oud. Dat waren in totaal 37 personen. Ook spraken wij later met 16 andere personen, onder wie ook een aantal uit verschillende organisaties zoals de Onafhankelijke Seniorenvereniging Wolvega en de Landelijke Federatie waarvan en lokale afdeling de LFB (Een vereniging dóór en voor mensen met een verstandelijke beperking. De Coalitie voor Inclusie waarvan KSG ambassadeur is, mensen met verschillende soorten lichamelijke beperkingen, met chronische ziekten en met licht verstandelijke beperkingen, met andere woorden: ervaringsdeskundigen. Ook hebben wij gerichte telefoongesprekken gevoerd met mensen uit

Wolvega, zoals een aantal ondernemers en mensen uit de doelgroepen.

We stelden de volgende vragen:

1. Welke barrières ervaren mensen met een lichamelijke beperking bij het bezoeken van Wolvega?
2. Kunt u vertellen hoe u de winkelkern van Wolvega beleeft en welke plekken er toegankelijk zijn voor iedereen, ook voor mensen met een beperking?
3. Wat vindt u van de toegankelijkheid van het centrum van Wolvega?
4. Vindt u dat er een openbaar toilet moet komen in het centrum van Wolvega?
5. Wat zou u anders willen zien in Wolvega?

Ad 1. De vraag over barrières.

Jazeker zijn die er.

- De straten, lopen schuin af en daardoor is het moeilijk om er met een rollator, driewiel fiets of scootmobiel te rijden.
- Er is geen openbaar toilet.
- Soms kun je met je rolstoel niet een winkel binnengaan omdat een drempel te hoog is;
- Er zijn te veel obstakels vlak voor veel winkels, zodat deze winkels moeilijk bereikbaar zijn voor gehandicapten.

Ad 2. De vraag over de winkelkern.

Deze komt over als een rommelig geheel. Overal staat wel wat en het ziet er niet uitnodigend uit om hier te verkeren.

Ad 3. De vraag over de toegankelijkheid van het centrum.

Voor gezonde mensen is het nog wel te doen, maar voor mensen met een handicap is het moeilijk. Aan de toegankelijkheid moet deze gemeente nog veel verbeteren, zoals de

straten: die lopen nu scheef. Waarschijnlijk om de afwatering te versnellen, maar daarbij is niet gedacht aan mensen die met een rollator lopen (meestal ouderen) en mensen met een scootmobiel of met een stok. Als het 's winters glad is, is het helemaal niet te doen. Ook is er behoefte aan veilige oversteekplaatsen.

Ad 4. De vraag over een openbaar toilet.

Bijna alle ondervraagden vonden dat er echt een openbaar toilet moet komen in Wolvega, omdat wij moeten denken aan mensen die met een beperking moeten leven, o.a. mensen met maag- en darmproblemen. En bij een aantal winkels word je geweigerd als je vraagt of je er naar het toilet mag gaan.

Ad 5. Bij de vraag over wat men anders zou willen zien.

Hierbij wordt vooral genoemd dat er in winkels te weinig ruimte is voor mensen die gebruik maken van een scootmobiel of rolstoel. Bredere gangen zouden een deel van de oplossing kunnen zijn.

B. Een onderzoek op locatie in het winkelcentrum, met inbegrip van de openbare gebouwen.

Algemeen

Bij het onderzoek is uitgegaan van de regels die zijn opgenomen in het Handboek Toegankelijkheid. Het VN-verdrag Handicap is ook betrokken in dit onderzoek. De doelstelling van het VN-verdrag Handicap is het beschermen en waarborgen van rechten van mensen met een handicap. Het College voor de Rechten van de Mens houdt toezicht op de naleving van het verdrag en op de manier waarop het verdrag in de praktijk wordt gebracht.

We moeten nu eerst drie begrippen verduidelijken aan de hand van het Handboek Toegankelijkheid:

1) Toegankelijkheid, 2) Zelfstandigheid, 3) Gelijkwaardigheid.

Toegankelijkheid.

Toegankelijkheid is de mogelijkheid van personen om op een zo zelfstandig en gelijkwaardig mogelijke manier gebruik te kunnen maken van de openbare ruimten, gebouwen, voorzieningen, producten en diensten.

Zelfstandigheid.

Zelfstandigheid houdt in dat iedereen zonder hulp de onderdelen van een voorziening moet kunnen bereiken en bedienen. Wanneer er hulp geboden moet worden, kan de voorziening *beperkt toegankelijk* genoemd worden.

Gelijkwaardigheid.

Onder gelijkwaardigheid wordt verstaan: een voorziening die door iedereen op dezelfde manier bereikt en gebruikt kan worden. Als bij een voorziening de rolstoelgebruiker of de persoon met een beperking die een hulpmiddel nodig heeft, door een andere entree moet, dan is de voorziening *beperkt* te noemen. Uitzonderingen hierop zijn speciale parkeerplaatsen en sanitaire ruimtes.

Algemeen uitgangspunt is dat mensen met een lichamelijke of andere beperking zonder hulp van anderen gebruik moeten kunnen maken van de openbare voorzieningen. Mensen mogen namelijk niet op voorhand worden buitengesloten.

Onderzoek op locatie.

Wat is onderzocht bij de ondernemers in het winkelgebied van Wolvega?

Wij hebben gekeken naar:

- De toegankelijkheid en de entree van winkels en openbare gebouwen.
- De toegankelijkheid van de begane grond van gebouwen.
- De bruikbaarheid van de voorzieningen *zoals een lift, deuren, toilet*.

1. Het winkelkerengebied van Wolvega: de bereikbaarheid in het algemeen.

Wij hebben geconstateerd dat de algemene bereikbaarheid van het winkelgebied van de kant van de Spoorlaan voor mensen met een functiebeperking buitengewoon gecompliceerd is. Vooral de oversteek van de Spoorlaan naar het winkelgebied is een stressvolle aangelegenheid voor mensen die van de andere kant van het spoor komen en met een stok

of achter een rollator lopen of in een rolstoel zitten. Dit komt vooral door te hoge begroeiing op de *ovonde* en door het ontbreken van *zebrapaden* daar, maar ook door het gebrek aan een *snelheidsbeperking* tot 30 km. Ook fietsende ouders met kinderen hebben daar gevaar te duchten.

2. Het winkelgebied van Wolvega zelf.

Wij hebben daar gekeken naar:

- De toegankelijkheid van de entree van gebouwen
- De toegankelijkheid van de begane grond en de inrichting van de openbare ruimte.

- De bruikbaarheid.

In de beoordeling zijn betrokken: de toegankelijkheid en bruikbaarheid door mensen met een lichamelijke beperking.

- De toegankelijkheid van gehandicaptenparkeerplaatsen.
- Looproutes in de winkelstraten.
- Verhogingen in de straat: steile opritten naar de winkels toe.
- De toegankelijkheid van winkels.
- De inrichting van de openbare ruimte.
- Een openbaar toilet.

De toegankelijkheid van gehandicaptenparkeerplaatsen.

Wij hebben gekeken of er genoeg gehandicaptenparkeerplaatsen zijn. Of deze voldoen aan de vereiste afmetingen (6 m lang en 3,50m breed), of er een verkeersbord is geplaatst en of de looproute naar de voorziening begaanbaar is.

Van de parkeerplaatsen zijn sommige te kort of te smal. Er zijn, voor zover wij hebben kunnen nagaan, in het centrum geen invalidenparkeerplaatsen met een minimale afmeting van 6 meter bij 3,50 meter. Hoogteverschillen van meer dan 7 cm moeten worden overbrugd: het wegdek ligt op sommige plekken namelijk niet op gelijke hoogte met de parkeerplaats. Soms moet een auto waarin een gehandicapte rijdt, gebruik maken van oprijplaten. Dan blijkt dat de parkeerplaatsen te kort zijn. De auto met oprijplaten moet aan de achterkant dan veel meer ruimte innemen dan de (te korte) parkeerplaats toelaat, waardoor er geen ander verkeer meer langs kan. Daardoor is

het in de praktijk moeilijk om de oprijplaten te gebruiken.

Wij hebben geconstateerd dat erop zichzelf genomen wel voldoende gehandicaptenparkeerplaatsen aanwezig zijn, maar dat deze, voor zover wij hebben kunnen nagaan, niet voldoen aan *alle* eisen die zijn opgenomen in het Handboek Toegankelijkheid.

De toegankelijkheid van winkels

In de ideale winkel kan men alle producten zien, meenemen en bij de kassa afrekenen. Dat is niet altijd het geval in Wolvega. In de ideale winkel zijn alle klanten welkom, ook klanten met een beperking. De wensen van klanten met een beperkingen zijn niet anders dan die van een gezond iemand. Voorbeeld: het passen van kleding. Men wil net als iedereen elk product kunnen bekijken en uitproberen. In de praktijk is dat niet altijd mogelijk.

De vraag dringt zich op of men wel op de hoogte is van de wensen van klanten met een beperking. Vaak kan de ondernemer zonder extra kosten aan veel van deze wensen voldoen. Maar ook in Wolvega zijn er trappen en hoogteverschillen bij winkels. En soms staan schappen zo onhandig dat er geen manoeuvreerruimte is.

Bedenk dat 1 op de 5 klanten een beperking heeft, de één licht, de ander ernstig. Het is

daarom nodig te weten dat een groot aantal beperkingen niet (of nauwelijks) zichtbaar is.

- Alle schappen en toontafels kunnen zo geplaatst worden dat een rolstoelgebruiker overal kan komen en alles goed kan zien.
- Er moet geen kracht nodig zijn om de toegangsdeur te openen. De deur moet eigenlijk automatisch opengaan. Het overkomt bezoekers van een winkel dat als er niemand bij de deur staat, zij dan de winkel niet in kunnen.
- Is er in de winkel zitgelegenheid voor mensen? Bij een enkele.
- Alle kassa's moeten bruikbaar zijn voor rolstoelgebruikers en kleine mensen. Iedereen moet zelfstandig producten bij de kassa kunnen plaatsen en oppakken. Dit is lang niet altijd het geval.
- Er moet rekening gehouden worden met mensen die een visuele beperking hebben: zij moeten de entree van de winkel kunnen vinden.
- De apparatuur, zoals pinapparaten, moet zo geplaatst zijn dat kleine mensen en rolstoelgebruikers deze zelfstandig kunnen bedienen. Soms is dat heel moeilijk, bijvoorbeeld door de kratten met producten die vlak bij de kassa's staan.
- De doorgangen zijn niet overal geschikt voor rolstoelen en rollators, gangpaden zijn vaak niet voldoende breed, zo constateerden wij in verschillende winkels. Juist ook de meest alledaagse producten moeten makkelijk bereikbaar zijn voor mensen met een beperking. Dat is bij winkels lang niet altijd het geval, doordat er in bepaalde winkels stapels producten midden in het looppad staan. Als daardoor dan vervolgens producten per ongeluk omvallen, kan de rolstoelgebruiker deze niet zelf oprapen. Dat is allemaal heel ongelukkig voor de rolstoelgebruiker. Daarom mijden mensen met een beperking deze winkels.
- Bij sommige winkels in Wolvega constateerden wij dat er een te hoge drempel aanwezig is. De rolstoelgebruiker kan zo'n drempel zonder hulp van anderen niet passeren.

Het is goed zich verder te bedenken dat er in de winkelkern niet alleen wordt gewinkeld, maar ook gewerkt, gewoond, en ook tijd doorgebracht wordt om te recreëren. Zo'n winkelkern heeft zodoende een belangrijke functie voor de mensen die er wonen, maar ook voor bezoekers aan de winkels en voor de passanten die hun weg door de winkelstraten moeten vervolgen om thuis te kunnen komen.

WAT BLIJKT UIT DE ENQUÊTE EN HET ONDERZOEK?

Voorname plekken in de openbare ruimte bleken tijdens de gesprekken die wij hebben gehad, cruciaal te zijn voor mensen met een beperking om hun dagelijkse leven zelf te kunnen organiseren en te kunnen participeren in de samenleving.

Het moet daarom echt duidelijk worden dat zich vele onvoorspelbare fysieke obstakels voordoen in het winkelcentrum. Zoals uitstallingen bij winkels en afvalbakken, die mensen

die slecht ter been zijn en met een rollator lopen, een rolstoel gebruiken of een visuele beperking hebben, voor lastige, soms zelfs gevaarlijke situaties plaatsnemen.

De ondervraagde mensen, zeker die met een lichamelijke, visuele of andere beperking, vertelden ons dat zij niet gelijkwaardig mee kunnen doen en dat zij vinden dat er te weinig oog is voor hun situatie.

Op punt 1 staat daarbij het gebrek aan een openbaar toilet. De afwezigheid van een goed toegankelijk toilet kan de reden zijn om ergens niet naar toe te gaan, maar ook om bv. de hele avond niets te drinken, wat dan weer tot andere fysieke problemen kan leiden.

Onze gemeente heeft geen openbaar toilet:

Het gemis van een openbaar toilet is voor veel mensen met een medische achtergrond reden om minder vaak de deur uit te gaan. En dat is een probleem. De impact van het gemis van een openbaar toilet is namelijk groot! (Zie voor de impact ook p. 9, waar geschreven wordt over de Toiletalliantie.) Iederéén moet trouwens gebruik kunnen maken van een openbaar toilet, ook mensen zonder medische problemen. De gemeente moet er verantwoordelijk voor gehouden worden dat deze voorziening aangebracht wordt. Wel zijn er in een aantal gebouwen gehandicaptoiletten aanwezig. Deze toiletten werden o.a. beoordeeld aan de hand van toekenningscriteria voor het Internationaal Toegankelijkheids Symbool (ITS).

Voor de uitvoering van dit onderzoek werd door enkele van onze leden aan meerdere gebouwen een bezoek gebracht met deze criteria in de hand, waaronder overheidsgebouwen, het gemeentehuis, de bibliotheek, supermarkten, winkels, bibliotheek en horecabedrijven. De opvallendste resultaten volgen hier:

- Voor mensen met een lichamelijke beperking is het bij de horeca in de meeste gevallen niet mogelijk om met een rolstoel het toilet te betreden.
- Vaak is er een hoogteverschil dat de toegang bemoeilijkt of zelfs belemmert.
- Geen draaicirkel vaak, soms ook niet in de gebouwen waar een aangepast toilet aanwezig is, waaronder het gemeentehuis. Zelfs niet een draaicirkel van 150 cm of meer voor de deur.
- De toegangsruimte naar het toilet is vaak beperkt. Een kleine ruimte maakt dat mensen zich moeilijker kunnen bewegen. Hierdoor moeten mensen sneller voorwerpen aanraken (wat als vervelend wordt ervaren) of vervelende extra bewegingen maken, bijvoorbeeld bij het aan of uittrekken van een jasje. Er moet daarom gezorgd worden dat er genoeg ruimte is voor bezoekers om zich vrij te kunnen bewegen.
- Er moet geprobeerd worden de ruimte zo in te richten dat looplijnen elkaar zo min mogelijk kruisen. Dat de draaicirkel van een te openen deur overlap heeft met een locatie waar mensen geregeld komen te staan. Dat er ruimte is om eventuele bagage neer te kunnen zetten, een verhoging zou al uitkomst kunnen bieden, of een haakje aan de muur dat ook bereikbaar is voor iemand die in een rolstoel zit. Dat is praktisch nergens het geval.
- Soms moet je lange armen hebben om het toiletpapier te kunnen pakken, maar veel mensen hebben die niet.

- De meeste toiletten zijn uitgerust met twee knoppen. Bijna nooit staat er uitleg vermeld over de knoppen.
- Het doorspoelen is wederom een moment waarop bezoekers iets van het toilet moeten aanraken. Er zijn geen ideeën bekend hoe dat voorkomen zou kunnen worden. Volgens ons misschien vochtige schoonmaakdoekjes bij het toilet neerleggen.
- En zo kunnen we nog meer aandragen. Hoe werkt de kraan? Werkt de zeppomp? Hoe droog ik mijn handen?

Veel toiletten zijn niet geschikt voor rolstoelgebruikers. Maar ook niet voor mensen met heupproblemen, die gebruik moeten maken van een verhoogd toilet. Over de hoogte van de toiletpot wordt niets vermeld in het bouwbesluit. De meeste aanwezige gewone toiletten voldoen niet aan de aan een invalide toilet gestelde eisen. In sportcentra bevindt het toilet zich vaak op de eerste verdieping, voor een rolstoelgebruiker vaak niet bereikbaar wegens een te steile trap, een te steile helling of gebrek aan een voldoende ruime lift. De toegankelijkheid in Wolvega schiet flink tekort en is zeer zeker voor veel verbetering vatbaar.

Op 23 september was het weer Nationale Plasdag: een dag waarop **De Toilettalliantie** aandacht vraagt voor de problemen die mensen ervaren bij het tekort aan toiletten. Zo zijn er in Nederland meer dan 1 miljoen mensen die last hebben van een overactieve blaas en een half miljoen mensen is incontinent. Voor deze mensen is de beschikbaarheid van een toilet bepalend voor hun dag. Dit blijkt ook (wederom) uit onderzoek van Radar onder ruim 21.000 mensen. 88% kan soms nergens terecht. 85% heeft wel eens moeten wildplassen, met allerlei problemen tot gevolg.

Mensen durven hun deur niet uit, uit angst om geen toilet te vinden. Voordat zij op pad gaan, zoeken ze al op waar ze naar het toilet kunnen gaan op de route. Als er geen toilet is, dan blijven ze binnen en komen ze dus de deur niet uit. Je verwacht misschien dat dit bij ouderen een probleem is, maar er zijn bijvoorbeeld ook heel veel jongeren met de ziekte van Crohn, een ernstige darmziekte.

Vorig jaar werd het tekort aan een openbaar toilet plotseling een nog groter probleem, toen de horeca de deuren moest sluiten vanwege corona en de toiletvoorzieningen ook daar dus niet meer toegankelijk waren.

Op de vraag aan de voorbijgangers of het goed zou zijn een openbaar toilet te hebben in Wolvega, werd daar bijna unaniem krachtig ja tegen gezegd.

Routes en loopoppervlak.

- Het loopoppervlak van elke verkeersroute dient stroef, vlak en obstakelvrij te zijn.
- Mensen met beperkingen die zelfredzaam zijn moeten zonder hulp van anderen de voorziening kunnen gebruiken.

- Looproutes moeten voor *alle* voetgangers toegankelijk zijn en ze moeten duidelijk zijn vanuit het perspectief van de voetganger.
- Voetgangers moeten in staat gesteld worden om zich via bruikbare, veilige, logisch gelegen en toegankelijke voetpaden te verplaatsen. Onder voetgangers worden ook mensen met een rollator, een rolstoel of een scootmobiel verstaan en mensen met een visuele beperking.
- De voetpaden stellen *alle* mensen in de gelegenheid om: alle woningen te bezoeken, alle gebouwen met een publieksfunctie te bezoeken, alle voorzieningen die voor het publiek zijn aangebracht te bezoeken, alle gehandicaptenparkeerplaatsen te bereiken, een ommetje te maken.
- De wegen /voetpaden horen zo ingericht te zijn, dat voetgangers daar zelfstandig gebruik van kunnen maken.
- Er moet gedacht worden aan de bereikbaarheid van winkels, overheidsgebouwen, kantoren e.d.
- Er moet gedacht worden aan de toegankelijkheid van parken, pleinen, monumenten, straatmeubilair zoals afvalcontainers e.d.
- De rijksoverheid heeft vastgesteld dat al het Openbaar Vervoer toegankelijk moet zijn.
- De routes in het dorp moeten zo zijn, dat bewoners met loophulpmiddelen, rolstoelen en scootmobielen vanaf hun eigen woning zelfstandig de voorzieningen in een wijk (dorp) kunnen bereiken. In de looproute mogen geen abrupte hoogteverschillen voorkomen, de vrije doorgang moet overal extra ruim zijn, de loopafstanden kort en logisch en de bestrating moet vlak zijn. Ook mogen er geen objecten in de looproute geplaatst zijn. Dit alles is nu wel vaak het geval. Ook is het belangrijk dat routes voor visueel gehandicapten bruikbaar zijn. Alle voetpaden behoren in beginsel ook voor hen toegankelijk te zijn.

Zoals al opgemerkt: er zijn te vaak geen oversteekplaatsen waar deze wel hard nodig zijn. Bv. bij het station, het lijkt daar wel een racebaan.

We kunnen niet anders dan vaststellen dat onze gemeente nog zeer veel moet doen om aan al deze eisen te voldoen. Een reëel plan van aanpak is daarom hard nodig.

De toegankelijkheid van openbare gebouwen.

De gemeente Weststellingwerf heeft als taak vanuit de Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO) de toegankelijkheid voor mensen met een beperking te optimaliseren.

De toegankelijkheid van omgeving en gebouwen wordt de komende jaren alleen maar belangrijker door maatschappelijke ontwikkelingen zoals toenemende (zelfs toenemende dubbele) vergrijzing. Het aandeel ouderen en mensen met een beperking neemt flink toe.

Tegelijkertijd doet de overheid een steeds groter beroep op de zelfredzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid van de burgers. Dan mag van de gemeente op zijn minst verwacht worden dat de basisvoorwaarden daarvoor op orde zijn.

De toegankelijkheid van gebouwen is van belang voor alle gebruikers en bezoekers. Dat spreekt voor zich. Voor mensen met een beperking vergt de toegankelijkheid extra aandacht. Uitgangspunt moet zijn dat de gebouwde omgeving zodanig bruikbaar, veilig en gezond is vormgegeven en ingericht, dat iedereen er onafhankelijk en gelijkwaardig in kan functioneren. De huidige wet- en regelgeving Bouwbesluit vormt de wettelijke basis voor de toegankelijkheidseisen. Wij zijn het nagegaan: dit bouwbesluit stelt weliswaar eisen aan gebouwen, maar daarmee zijn gebouwen niet per definitie volledig bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar voor alle doelgroepen.

Wat de toegankelijkheid van gebouwen betreft, stelt het Handboek Toegankelijkheid het volgende vast:

- De bestrating en vloer moeten volledig vlak zijn. Dit is niet altijd het geval in Wolvega.
- De vloeren moeten berijdbaar zijn door een rolstoel/ rollator.
- Er moet een stroeve afwerking op de vloer zijn.
- Openingen in roosters en sleuven mogen niet breder zijn dan 20 mm.
- Gangen en gangpaden moeten een vrije doorgang hebben: breder dan 1200 mm. Dit is niet altijd het geval.
- De manoeuvreerruimte voor een rolstoel moet volgens het Handboek Toegankelijkheid 1500 keer 1500 mm zijn¹.
- Er mogen geen hoogteverschillen groter dan 20mm. zijn als je een lift inrijdt.

Wij constateerden dat het in de meeste liften van de openbare gebouwen niet mogelijk is om een draai te maken, zeker niet als de voetsteunen uitstaan.

De bedieningsknop bij de deurautomaat waarvan gebruik dient te worden gemaakt om de badge (een soort sleutel) te gebruiken, is voor een rolstoel niet dicht genoeg bij de deur, zodat de rolstoel niet snel genoeg door de deur gaat en de deuren zich te snel sluiten. Daardoor kom je vast te zitten tussen de deuren, en dat is ook meermaals gebeurd.

Iedereen moet dezelfde kansen hebben.

Dat staat in het VN-verdrag Handicap, waar ook deze gemeente zich aan moet houden. De gemeente Weststellingwerf heeft er baat bij dat haar inwoners zich zo zelfstandig mogelijk binnen de eigen gemeente kunnen bewegen.

Toegankelijkheid van de eigen woning, de buitenruimte en openbare gebouwen is niet alleen voor mensen met een beperking van belang, maar voor iedereen. Het is daarom noodzakelijk dat er in de bebouwde omgeving meer rekening gehouden gaat worden met

¹ N.B. Volgens de regels van het Handboek Toegankelijkheid is de ruimte in de lift van het gemeentehuis zeker niet genoeg, omdat de ruimte voor de draaicirkel te kort is. Ook moet er vóór de liftdeur een horizontale en obstakelvrije manoeuvreerruimte van minimaal 2100 bij 2100 mm zijn. Ook dat is daar niet het geval.

bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid en dat daarbij niet alleen rekening wordt gehouden met de wet- en regelgeving Bouwbesluit, maar ook met de regels van het Handboek Toegankelijkheid.

Uit ons onderzoek wordt duidelijk dat verbetering en toegankelijkheid van openbare toiletvoorzieningen wenselijk is.

Duidelijk mag ook zijn dat er kansen liggen voor het beter benutten van de reeds bestaande (semiopenbare) toiletgelegenheid die er al is. Namelijk het toilettenblok aan het 8 Pilarenplein, dat al sinds de verbouwing, die gesubsidieerd is door de gemeente - dus met belastinggeld- op de woensdagochtenden voor de marktkooplui in gebruik is.

Dat de gemeente daar geen ruchtbaarheid aan gegeven heeft, stuit ons tegen de borst. Het werd pas duidelijk bij een bezoek van ons aan de markt. Jammer dat er geen transparantie is vanuit de gemeente.

Omdat onze gemeente onvoldoende rekening houdt met mensen met een beperking, worden veel mensen buitengesloten. Onze gemeente schernt ermee dat zij handelt naar een inclusieve gemeente. Dat is nog niet het geval, ook al heeft de gemeente dat op een congres in oktober wel beweerd. En dat zal zeker niet verbeteren zolang de gemeente niet in contact treedt met degenen die het aangaat en die immers uit ervaring weten wat er

voor hen allemaal bij voortdoring misgaat in de openbare ruimte en die daar onder te lijden hebben.

Onze gemeente blijft met name achter bij andere gemeenten als het om de aanwezigheid gaat van een openbaar toilet.

In Wolvega zijn ook maar een drietal ondernemers aangesloten bij de Hoge Noodapp. Deze ondernemers zijn allen in het bezit van een gehandicapten toilet. Maar deze drie voorzieningen liggen te ver uit elkaar. Er zijn winkeliers die hun toilet niet beschikbaar stellen aan hulpvragers. En dan zal je maar, zoals de Maag Lever Darm Stichting al jaren aangeeft, soms maar 5 minuten hebben! Deze mensen kunnen niet eens in meerdere winkels vragen of zij naar het toilet mogen. Dan hebben zij het al in hun broek gedaan. 's Avonds en in het weekeinde is het niet mogelijk om in de gemeente naar een openbaar toilet te gaan, want het is er niet. Ook tijdens het Lindefestival is er geen mogelijkheid, ook niet in de horeca. En nu met de coronapandemie is er helemáál niets meer mogelijk. Wij vinden dat een gemeente gastvrij hoort te zijn en daar hoort een openbaar toilet gewoon bij.

De enquête onder de bevroagde inwoners (met name onder winkelend publiek) toonde aan dat men bijna unaniem van mening was dat er een openbaar toilet moet komen. Voor sommige mensen is een openbaar toilet immers essentieel.

Voor honden is er een uitlaatplek, en zij mogen hun behoefte ook nog eens gratis doen: daar zijn hondentoiletplaatsen voor aangewezen. Moeten wij ons nog cynischer uitdrukken? De gemeente doet er alleen daarom al goed aan te investeren in een kwalitatief goede voorziening voor *mensen*.

Wij hebben dit onderzoek gedaan gericht op de dienstverlening. De klant vormt zijn verwachtingen over de dienstverlening immers al terwijl hij nog op weg is naar de winkel! Mensen zijn ook vaker bereid om naar een winkelstraat te rijden, soms verder, als ze een betere dienstverlening krijgen. Bovendien zijn klanten ook geneigd om langer te blijven in

een winkelomgeving met bv. een toiletvoorziening. Mensen voelen zich dan meer ontspannen in de winkelstraten, waardoor ze er meer relaxed verblijven. Winkelen is dan niet langer een stressende, maar een ontspannende activiteit. En klanten die langer blijven en zich op hun gemak voelen, gaan daarenboven meestal ook meer spenderen.

Voor ons is duidelijk dat er geen onderzoek is geweest onder mensen die een handicap of een beperking hebben. Zoals ook eerder al gezegd: deze mensen zijn zelf nooit gehoord over hun problemen wat betreft de winkelkern in Wolvega. Terwijl raadpleging van mensen met een handicap of beperking ook is vastgelegd in het VN-verdrag Handicap.

De fysieke mogelijkheden van het winkelgebied worden niet of onvoldoende gezien en benut, waardoor er sprake is van een rommelig gebied. Het is nog niet te laat om deze neerwaartse spiraal te doorbreken, maar de nieuwe plannen voor het centrum laten wel zien dat daar wel meer voor nodig is dan nu in die plannen staat beschreven. Er is dus urgentie om ze op tijd nog bij te stellen. De weg naar boven moet weer gevonden worden door de voorzieningen te verbeteren voor *alle* consumenten.

Het zijn immers de mensen die het winkelgebied maken: zij zorgen met elkaar voor de sfeer op straat, doen er boodschappen en zorgen voor mond tot mondreclame over hun winkelgebied.

CONCLUSIES

Als we spreken over toegankelijkheid, denken we aan de criteria **gelijkwaardigheid en zelfstandigheid**, zoals eerder genoemd. Passen we deze criteria toe voor de winkelkern in Wolvega, dan kunnen we het volgende constateren:

- Het winkelkerngebied in Wolvega met zijn openbare ruimte, routes, loopoppervlak, straten en openbare gebouwen is nu niet goed toegankelijk voor mensen die in een rolstoel of scootmobiel zitten, gebruik maken van een rollator, visueel beperkt zijn.
- Ook zijn er problemen met straten en wegen, waar veel steile hellingen zijn die onneembaar zijn voor functie beperkten, evenals problemen met goten voor de afvoer van het regenwater en met andere obstakels in de beschikbare ruimte.
- De gemeente voldoet zo niet aan het VN-Verdrag Handicap en ook niet aan de regels van het College van Rechten van de Mens.
- De gemeente is daarmee niet voldoende uitnodigend en gastvrij en doet een grote groep eigen inwoners hier structureel te kort mee.

De conclusie moet dan ook zijn dat voor structurele verbetering van de positie van het winkelgebied verregaande maatregelen nodig zijn. Er moet echt nog veel gebeuren. Het is al vaker gebeurd dat er veel woorden werden gesproken, maar dat daar geen daden uit voortkwamen.

Wij KSG, pleiten er bij monde van Lijst Marlene Postma voor om veel van de noodzakelijke maatregelen nu tegelijk met de aanpak van het centrum (zoals beschreven in de Centrumvisie), te realiseren. Nu dus. Mede om veel geld in de toekomst te besparen.